

SCI-CONF.COM.UA

**WORLD SCIENCE:
PROBLEMS, PROSPECTS
AND INNOVATIONS**

**PROCEEDINGS OF VIII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
APRIL 21-23, 2021**

**TORONTO
2021**

WORLD SCIENCE: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS

Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference
Toronto, Canada
21-23 April 2021

**Toronto, Canada
2021**

UDC 001.1

The 8th International scientific and practical conference “World science: problems, prospects and innovations” (April 21-23, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. 927 p.

ISBN 978-1-4879-3793-5

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // World science: problems, prospects and innovations. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/viii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-world-science-problems-prospects-and-innovations-21-23-aprelya-2021-goda-toronto-kanada-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: toronto@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua/>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 Perfect Publishing ®

©2021 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

1.	<i>Aliyarbayova A. A., Gasimov E. K., Rzayev F. H., Gahramanova M. M.</i> MORPHOLOGICAL ASSAY OF SPECIFICITY OF THE GINGIVITIS: ASEPTICAL INFLAMMATION.	15
2.	<i>Aliyeva I. F.</i> ANATOMICAL STUDIES OF FESTUCA OVINA.	21
3.	<i>Andrushko R., Andrushko O., Myronchuk Z.</i> OPTIMIZATION OF BUSINESS PROCESSES OF AGRICULTURAL SECTOR ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION.	25
4.	<i>Amenzade R.</i> STATE OF ILKHANID, EARLY 14TH CENTURY. MAUSOLEUM OF OLJAITU.	29
5.	<i>Asadova N. S., Djurabekova A. T., Utaganova G. H., Igamova S. S.</i> PAIN SYNDROME IN CHILDREN WITH FACIAL NERVE DAMAGE.	35
6.	<i>Babukhadia M.</i> THE TYPOLOGICAL ANALYSIS OF GRAMMATICAL MEANS EXPRESSING MODALITY.	43
7.	<i>Boichuk O., Dmytrenko R., Dronyk I., Honcharenko V.</i> ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS USING THE DISTANCE FORM OF LEARNING: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES.	49
8.	<i>Dobrovolska S. R., Opyr M. B., Panchyshyn S. B.</i> SOME PRINCIPLES OF WORD FORMATION IN ENGLISH AND THEIR PECULIARITIES.	54
9.	<i>Dryha V. V.</i> QUALITY OF SWITCH-GRASS SEED (PANICUM VIRGATUM L.) DEPENDING ON A CROP VEGETATION YEAR.	61
10.	<i>Ebrakhim A.</i> SWEAT ANALYSIS DEVICE.	63
11.	<i>Fik V. B., Pal'tov Ye. V.</i> MORPHOMETRIC ANALYSIS OF THE COMPONENTS OF THE HEMO MICROCIRCULATORY TRACT OF THE GUM ON THE BACKGROUND OF THE EXPERIMENTAL ACTION OF OPIOID, AFTER ITS CANCELLATION AND WITH MEDICAL CORRECTION.	67
12.	<i>Ibragimov A. K., Yusupov O.</i> IMPROVEMENT OF CAPITAL MARKET ACCOUNTING IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN.	72
13.	<i>Klimko Yu. E.</i> SYNTHESIS AND APPLICATION OF SOME ADAMANTYL CONTAINING DERIVATIVES OF NATURAL A-AMINOACIDS.	82
14.	<i>Kurochka V. V., Kovalyuk T. V., Lastovetskaya L. D.</i> MENSTRUAL FUNCTION IN WOMEN WITH ENDOMETRIAL HYPERPLASTIC PROCESSES AND ADENOMYOSIS ON THE BACKGROUND OF HORMONE THERAPY.	84

15. ***Kucherenko M., Zhuravlov I., Glushchenko V., Ishak Jo.*** 87
RELATIONSHIP BETWEEN AMINO ACID POLYMORPHISM OF HEMAGGLUTININ AND ITS DOMAINS COMPOSITION IN INFLUENZAVIRUS.
16. ***Kopzhassarova Umit Ibzhanovna, Chernysheva A. A.*** 89
ENHANCING SPEAKING SKILLS WITH THE HELP OF TECHNIQUES.
17. ***Lazebnyk Iu. O., Obodoka G. C.*** 96
THE ANALYSIS OF INFLUENCE AND BENEFIT OF INNOVATIVE ACTIVITIES ON THE DEVELOPMENT OF HEALTH CARE INSTITUTIONS.
18. ***Mardarenko E. V., Ershova Yu. A.*** 104
MULTI-COMPONENT CONSTRUCTIONS IN THE TEXT CORPUS “INSTRUCTIONS FOR THE OPERATION OF CARS”.
19. ***Marzec-Jóźwicka M.*** 108
THE UNDERSTANDING DIFFERENCES BETWEEN STUDENTS AS A WAY TO EFFECTIVE LEARNING AND SCHOOL COMMUNICATION. SELECTED ISSUES.
20. ***Maksymova I. O.*** 118
ROLE-PLAYING AS AN EFFECTIVE METHOD OF INCREASING SPEECH ACTIVITY IN TEACHING ENGLISH.
21. ***Metelska N.*** 127
PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF SELF-CONSCIOUSNESS DEVELOPMENT IN ADOLESCENCE.
22. ***Murashko K. L., Yurkovskiy A. M.*** 132
COMPARISON OF THE RESULTS OF RADIO FREQUENCY THERAPY IN PERIVASCULAR AND NONVASCULAR METASTASES OF COLORECTAL CANCER.
23. ***Musayeva M., Suleiman M., Kobzar N., Taran S., Perekhoda L.*** 135
SEARCH FOR BIOLOGICALLY ACTIVE ANTI-INFLAMMATORY AGENTS AMONG DERIVATIVES OF N-R-N'-(3-OXO-2,3-DIHYDRO-1H-INDAZOL-7-YL)BUTANEDIAMIDE.
24. ***Nevo Udochukwu Peace, Yuryeva G., Yarnykh T.*** 139
DEVELOPMENT OF THE TECHNOLOGY AND INVESTIGATION OF HOMEOPATHIC MEDICINES WILD ROSEMARY.
25. ***Ohienko K. O.*** 144
CONCEPT DISEASE IN MODERN SONG DISCOURSE: FIGURATIVE CONSTITUENT.
26. ***Rusnak V., Rusnak N.*** 151
THE MAIN DISADVANTAGES OF DISTANCE EDUCATION.
27. ***Rozhko M. M., Repetska O. M.*** 155
STUDY OF PROTEIN METABOLISM OF ORAL FLUID IN YOUNG PEOPLE WITH PRIMARY HYPOTHYROIDISM AND GENERALIZED PERIODONTITIS.

28.	<i>Sakhanda I.</i> TREATMENT OF CARDIOVASCULAR DISEASES WITH HERBAL DRUGS.	159
29.	<i>Snitsa T.</i> INFORMATION FACTORS IN THE PROCESS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION.	162
30.	<i>Skrypnyk M. I.</i> CERTAIN ISSUES OF AUDIT OF CASHLESS CALCULATIONS.	167
31.	<i>Straty N., Lenskaya O., Klimova O.</i> SOME DISTANCE LEARNING PECULIARITIES IN THE DISCIPLINE OF "PHYSICAL EDUCATION AND HEALTH" IN THE SYSTEM OF HIGHER MEDICAL EDUCATION.	171
32.	<i>Strashko L.</i> PROVIDING PUBLIC EMPLOYMENT SERVICES.	175
33.	<i>Telushko Ya. V., Savchenko S. I.</i> DIAGNOSIS OF PURULENT ARTHRITIS OF THE STERNOCLAVICULAR JOINT.	179
34.	<i>Yakymchuk O. M.</i> JURII ISHCENKO'S VOCAL CYCLE "CALENDAR SONGS": THE SPECIFICITIES OF GENRE EMBODIMENT.	186
35.	<i>Yevstihnieiev I. V.</i> TO THE QUESTION ABOUT THE DIFFERENTIAL DIAGNOSTICS OF ADENOPATHIES OF THE MEDIASTINUM.	190
36.	<i>Yurkova O. I.</i> MOTIVATION AS THE MAIN COMPONENT OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF TANKERS.	195
37.	<i>Zaporozhchenko M. I.</i> THE WORLD EPIDEMIC OF 2020. THE UN POSITION.	198
38.	<i>Zayats R. Ya.</i> PROFESSOR GARRE'S THEORY AND MODERN FORENSIC EXAMINATION.	202
39.	<i>Авалбаев Г. А., Додоев К. И., Рашидова Райхон Ризомат кизи</i> СНИЖЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ ВОДОРАСТВОРИМОГО ШЕСТИВАЛЕНТНОГО ХРОМА В ЦЕМЕНТЕ.	205
40.	<i>Авакян А. С.</i> КОММУНИКАТИВНЫЙ СТАТУС РУССКОГО ЯЗЫКА В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИИ И ДЕЗИНТЕГРАЦИИ СТРАН РОССИЯ – СНГ.	210
41.	<i>Ананьян Е. Л.</i> СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ЛЕКСИКА ТА ЇЇ ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ У ПРОЦЕСІ МАРКУВАННЯ РЕАЛІЙ СУЧАСНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ).	217
42.	<i>Байназаров А. М.</i> СТРИМУЮЧІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ КАРТОГРАФУВАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ.	220

43.	Баланаєва О. В. ПРО СТРУКТУРУ СКЛАДНИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ З РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗВ'ЯЗКУ (НА ОСНОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ).	226
44.	Батажок О. В., Матвієнко Д. О. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАТУХАННЯ WI-FI СИГНАЛУ НА ШЛЯХУ ЙОГО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ.	231
45.	Безкровний О. В., Вовченко В. Д., Лашко Т. Б. МАЙНОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ – СУЧАСНІ РЕАЛІЇ.	238
46.	Білоусова Н. В., Гордієнко Т. В., Насилівська І. В., Шитік Ю. О. ВПРАВИ ЗІ ШВИДКОЧИТАННЯ ПІД ЧАС ЧИТАННЯ ТЕКСТІВ З ПРЕДМЕТУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ».	244
47.	Бровко Ю. М. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ОЗНАК АУТИЗМУ В УКРАЇНІ.	247
48.	Бойван О. С. СТИЛІСТИКА СУЧАСНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЇЇ КЛЮЧОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ.	255
49.	Бойко І. І., Грищенко В. О. МОРФОМЕТРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ МІСКАНТУС ЗАЛЕЖНО ВІД ПЕРІОДУ ВЕГЕТАЦІЇ ТА УМОВИ ВИРОЩУВАННЯ.	263
50.	Болотіна Є. В. ФІЛОСОФІЯ НООСФЕРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ІННОВАЦІЙНА СОЦІАЛЬНА ПАРАДИГМА.	272
51.	Бурлуцька М. Е., Романчук М. Є. ДОСЛІДЖЕННЯ НОРМИ РІЧНОГО СТОКУ В БАСЕЙНАХ РІЧОК ПРИКАРПАТТЯ.	278
52.	Бурлака Г. Ю. ТЕХНОЛОГІЯ МІНІНЕТ ЯК ОДИН З МЕТОДІВ ТЕСТУВАННЯ SDN МЕРЕЖ.	282
53.	Вадурін К. О., Кухаренко Д. В., Фомовський Ф. В., Фомовська О. В., Юрко О. О. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДУ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ПУХЛИН ГОЛОВНОГО МОЗКУ ЛЮДИНИ.	287
54.	Васильєв О. В., Шатов В. С. ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАСОБІВ СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ МІСТОМ.	294
55.	Васильківська О. І. РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ДИЗАЙНЕРА-ГРАФІКА: КАЛІГРАФІЯ.	298
56.	Видавская А. Г., Видавская А. О. ВИДЫ, СОСТАВ, НОСИТЕЛИ, ИСТОЧНИКИ, ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ БОЖЬИХ ПОТОКОВ.	308

57.	Воронова Є. М. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ МЕТОДИКИ.	318
58.	Войталюк С. В. ПРОБЛЕМА МІЖМОВНИХ ОМОНІМІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ УКРАЇНОМОВНИМ СТУДЕНТАМ.	323
59.	Грень Т. Я. ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.	328
60.	Грибик Р. І. ОБҐРУНТУВАННЯ КОНСТРУКТИВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИРІВНЮЮЧИХ ПРИСТРОЇВ.	334
61.	Головня А. В., Кунах О. М. ВПЛИВ РЕКОНСТРУКЦІЇ БОТАНІЧНОГО САДУ М. ДНІПРО НА ФІЗИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ҐРУНТУ.	340
62.	Гурова Н. Е., Садова В. А., Кинзерский С. А., Сумная Д. Б., Быков Е. В. РЕАБИЛИТАЦІЯ ПАЦІЕНТОВ С КОКСАРТРОЗОМ ПОСЛЕ ПРИМЕНЕНИЯ ПРЕПАРАТА «HYRUAN ONE».	349
63.	Дем'янюк Н. Ю. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КЛАСІ ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ.	362
64.	Жарылкасынова Ж. А., Искакова Г. К., Дайрашева С. Т. ИССЛЕДОВАНИЕ ПИЩЕВОЙ ЦЕННОСТИ И БЕЗОПАСНОСТИ ПШЕНИЧНОЙ И ЦЕЛЬНОСМОЛОТОЙ КУКУРУЗНОЙ МУКИ, ИСПОЛЬЗУЕМЫХ В ПРОИЗВОДСТВЕ ГАЛЕТ.	368
65.	Жила А. В., Матукова Г. І., Матукова-Ярига Д. Г., Гай О. А. ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ДОДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРСЬКИХ КАДРІВ.	374
66.	Жужа В. В., Мельник М. А., Шукайло С. П. ҐРУНТИ ПОДІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ – РОЗПОВСЮДЖЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ, ОХОРОНА.	383
67.	Зайцева Т. А., Жушман В. В. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНОГО КОМПЛЕКСУ ANSYS ДЛЯ МОДЕЛЮВАННЯ КОНТАКТНОЇ ЗАДАЧІ МЕХАНІКИ.	393
68.	Замашкіна О. Д. СПЕЦІАЛЬНІ СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.	397
69.	Іваницька С. Б., Міняйленко І. В. ПЕРЕМОЖНІ СТРАТЕГІЇ ПОЗИЦІОНУВАННЯ БРЕНДУ.	406
70.	Іваницька Н. Л., Петренко Р. О., Борейко Т. В. ОБОВ'ЯЗКОВІ КОМПОНЕНТИ ПРИСЛІВНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ В ПОЗИЦІЙНІЙ СТРУКТУРІ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЇХНЕ МОРФОЛОГІЧНЕ ВИРАЖЕННЯ.	413

71.	<i>Ілляш С. Д., Лозинська М. Є.</i> ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО НАВЧАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.	421
72.	<i>Карасєвич С. А., Карасєвич М. П., Черниченко А. В., Юрченко К. В.</i> ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ОДНА ІЗ ПРИНЦИПІВ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.	427
73.	<i>Каримов К. А., Тураходжаєв Н. Д.</i> МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОМ МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.	433
74.	<i>Кармазіна Г. М.</i> ПСИХОЛОГІЯ КОЛЬОРУ У WEB-ДИЗАЙНІ.	441
75.	<i>Капитонова В. Е.</i> КОНФЛИКТ РАЗВИТИЯ И ВОСПРИЯТИЯ МУЗЫКАЛЬНОГО ТВОРЧЕСТВА.	447
76.	<i>Кім Т. І., Верба Т. Р.</i> ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЙ НА СФЕРУ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ УКРАЇНИ: ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ І ОЦІНКИ.	452
77.	<i>Кісільова М. В.</i> МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА.	461
78.	<i>Коваленко І. А.</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДОСВІДУ УКРАЇНИ, КАНАДИ ТА ІЗРАЇЛЮ В АДМІНІСТРУВАННІ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ.	467
79.	<i>Колянова Т. В.</i> ПОБУДОВА МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ, ЩО ОПИСУЄ ВПЛИВ НАВАНТАЖЕННЯ ТА ХАРЧУВАННЯ НА ІМУНІТЕТ ЛЮДИНИ.	471
80.	<i>Коростель П. В.</i> ЕЛЕМЕНТИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ЗВО.	475
81.	<i>Лаврут О. О.</i> СУЧАСНІ РОСІЙСЬКІ ДОСЛІДНИКИ ПРО ШКОЛУ В УКРАЇНСЬКІЙ РСР: ВІД ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 1940 – ДО ПОЧАТКУ 1990-Х РОКІВ.	479
82.	<i>Лук'янова Г. Ю., Ничистяк О. В.</i> ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ.	482
83.	<i>Лук'янова Г. Ю., Ленишин М. А.</i> ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.	487
84.	<i>Лук'янова Г. Ю., Капуш С. Б.</i> ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ.	493
85.	<i>Лук'янова Г. Ю., Костюк М. О.</i> ПРОЦЕДУРА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ДОСВІД ІНШИХ КРАЇН ТА ШЛЯХИ ПРИСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ.	499
86.	<i>Лук'янова Г. Ю., Домбровська В. І.</i> РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ.	504

87. *Лук'яник Л. В., Ляшецька О. І.* 509
СИСТЕМА СИТУАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.
88. *Людвік В. Д., Ониськів К. Ю.* 519
СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЛЯ.
89. *Людвік В. Д., Магденко Е. В.* 524
СУЧАСНЕ ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВOPOPУШЕННЯ ТА ЙОГО ОСНОВНИХ ОЗНАК.
90. *Мазниченко Н. І.* 527
ДВОФАКТОРНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ КОРИСТУВАЧА: ОГЛЯД,
АНАЛІЗ ТА ВИБІР СЦЕНАРІЇВ.
91. *Марків В. М., Твердохлєбова-Мізяк Т. В.* 538
ЕФЕКТИВНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ ЯК
ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ
УЧНЯ ХХІ СТОЛІТТЯ.
92. *Марусей Т. В.* 548
РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ
ЕКОНОМІКИ.
93. *Мандрик Є. О., Дронова Т. С.* 555
ОЦІНКА КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
МАТРИЧНИМ МЕТОДОМ (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «МИРОНІВСЬКИЙ
ХЛІБОПРОДУКТ»).
94. *Маслош О. В., Шестопалов В. І., Щеглова А. Ю.* 565
ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В
УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ТА ПОСТПАНДЕМІЙНОМУ ПЕРІОДІ.
95. *Мельник О. В., Духіна Н. Г., Семенченко О. Л., Пугач С. Г.* 572
ДОСЛІДЖЕННЯ КРАТНОСТІ ОЗОНУВАННЯ ПРИ ТРИВАЛОМУ
ЗБЕРІГАННІ КАРТОПЛІ.
96. *Мельник О. О., Цвентух М. Ю.* 576
ЯДЕРНА ЕНЕРГЕТИКА В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ
РОЗВИТКУ.
97. *Мизюк А. І.* 583
ОБҐРУНТУВАННЯ ВПЛИВУ ДОБРИВ ТА МІКРООРГАНІЗМІВ НА
ВРОЖАЙНІСТЬ КАРТОПЛІ.
98. *Мироненко О. В., Видахвевич Т. І.* 590
ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.
99. *Митрахович М. М., Комаров В. А., Сащук С. И.* 596
АВТОМАТИЗИРОВАННИЙ ИНФОРМАЦИОННО-
ИЗМЕРИТЕЛЬНЫЙ КОМПЛЕКС ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ
ОПЕРАТИВНОГО КОНТРОЛЯ ТЕХНИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ
КОНСОЛЬНО ЗАКРЕПЛЕННЫХ КОНСТРУКЦИЙ ПЛАНЕРА
ЛЕТАТЕЛЬНОГО АППАРАТА.

100. **Москаленко О. О.** 607
ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ СИМВОЛДРАМИ ПРИ ВИРІШЕННІ ПОДРУЖНІХ КОНФЛІКТІВ.
101. **Назаров О. С., Кирєєва І. О.** 611
ОПТИМІЗАЦІЯ ПОШУКУ ТУРИСТИЧНИХ МАНДРІВОК ЗАВДЯКИ ЗАДАЧІ БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОГО ВИБОРУ.
102. **Назаров О. С., Пономаренко О. В.** 616
ДВОФАКТОРНА АВТЕНТИФІКАЦІЯ ТА ЇЇ НЕДОЛІКИ.
103. **Орныкбай Ж.** 618
КОМПЕТЕНТНОСТНИЙ ПОДХОД В ИНОЯЗЫЧНОМ ОБРАЗОВАНИИ.
104. **Остапенко Ю. О.** 632
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ПРАВ НЕТИПОВИМИ ПРАЦІВНИКАМИ.
105. **Паламар А. О., Паліброда Н. М., Понепольак Д. Д., Клюйко А. А., Сидор В. В.** 637
РОЛЬ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОБІЧНА ДІЯ ЛІКІВ» У ПІДГОТОВЦІ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ФАХІВЦІВ.
106. **Паловські Ю. О.** 643
ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНІ ТА ЕМОЦІЙНІ ЧИННИКИ ВИГОРАННЯ КЕРІВНИКІВ БІЗНЕСУ.
107. **Пастушенко О. А.** 652
ЧИТАННЯ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ.
108. **Правдива А. О.** 657
РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КОМПАНІЙ У М. КИЄВІ.
109. **Прищак М. Д.** 661
СТАНОВЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПАРАДИГМИ БУТТЯ ЛЮДИНИ.
110. **Пінчук Т. С.** 671
ПЕРЛИНИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ВИКЛАДАЧКИ ВП «ЛИСИЧАНСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА» ЛІДІЇ ТАРАРИВИ).
111. **Покрова С. В.** 681
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ОЦІНЮВАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.
112. **Покась Л. А., Сібілева І. В.** 688
МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ НА ПРОФІЛЬНОМУ РІВНІ.
113. **Поліщук М. Р., Ядловська О. С.** 697
ДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У МІСТІ ДНІПРО.

114. **Рибакова О. А., Халаменда Н. В.** 702
МНЕМОЗАГАДКИ – ВАЖЛИВЕ ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ
КМІТЛИВОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.
115. **Рязанцева И. Н., Тулунов В. В.** 708
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К СТРУКТУРИЗАЦИИ ЗАДАЧ
ТРЕНИНГА С ПОМОЩЬЮ ОБУЧАЮЩИХ ТЕХНИЧЕСКИХ
СИСТЕМ.
116. **Савченко Ю. В.** 713
TOLERANCE UNDER THE CONDITIONS OF INCLUSIVE
EDUCATION.
117. **Свищ Л. О.** 718
АКСІОЛОГІЧНЕ ЗНАННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЙОГО ПОНЯТІЙНО-
КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ.
118. **Серікова О. М., Єрмаков О. В.** 723
СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ФЕРМЕРСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА.
119. **Семенова О. І., Ясінська В. О., Сулейко Т. Л., Онофрієнко А. І.** 726
УТИЛІЗАЦІЯ СТІЧНИХ ВОД, ЩО МІСТЯТЬ НАФТОПРОДУКТИ.
120. **Сірик І. В., Куліш О. В.** 730
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ДО УМОВ ЖИТТЯ.
121. **Сливка В. І.** 735
РОЛЬ ЛЕГЕНЬ У РЕГУЛЯЦІЇ АГРЕГАТНОГО СТАНУ КРОВІ У
ПУЛЬМОНОЛОГІЧНИХ ХВОРИХ.
122. **Сизов А. І., Остапенко О. П.** 743
ЕКОНОМЕТРИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.
123. **Сыздыкова К. Ш., Злавдинов Э. Р.** 754
РАЗВИТИЕ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА – ФАКТОР
ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ.
124. **Сыздыкова К. Ш., Солтангулов А. А.** 759
ЦИФРОВИЗАЦІЯ ЗДРАВООХРАНЕННЯ В РЕСПУБЛІКЕ
КАЗАХСТАН.
125. **Соколов В. Н., Цвиговский В. М., Рожковская Г. М., Дорофеева Т. К.,
Корсун А. А.** 767
ДИАГНОСТИКА ЗЛОКАЧЕСТВЕННЫХ ОБРАЗОВАНИЙ ПЕЧЕНИ С
ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕТОДОВ УЗИ, КТ, МРТ И ИХ
СОПОСТАВЛЕНИЙ С РЕЗУЛЬТАТАМИ
ПАТОМОРФОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ.
126. **Степанов Д. М., Великожон Б. М.** 776
ВИЗНАЧЕННЯ ЙМОВІРНІСНИХ ПОКАЗНИКІВ НАДІЙНОСТІ
ФРАГМЕНТІВ ТРАНСПОРТНОЇ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ МЕРЕЖІ
ЗВ'ЯЗКУ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.
127. **Ткачов В. С., Ужеловський А. В., Ужеловський В. О.** 781
РОЗРОБКА СТРУКТУРИ СИСТЕМИ КЕРУВАННЯ БУДІВЕЛЬНОЮ
НАВІСНОЮ ЛЮЛЬКОЮ.

128. *Ткачук Т. Л., Шакіров Т. В.* 785
ВПЛИВ ЗМІ НА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОЇ СФЕРИ
СТАРШОКЛАСНИКІВ.
129. *Титаренко В. В.* 791
РОЗВИТОК НАВИЧОК СТВОРЕННЯ РЕКЛАМИ У ГРАФІЧНИХ
РЕДАКТОРАХ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВИКОНАВЦІВ ХУДОЖНЬО-
ОФОРМЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ.
130. *Тюріна Н. М., Хмурковський О. М.* 798
УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.
131. *Тютюнник Л. Л.* 808
СИСТЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЗБРОЙНИХ
СИЛ КАНАДИ.
132. *Фучеджі В. Д., Сторож В. В.* 817
ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ АГРЕСИВНОЇ
ПОВЕДІНКИ СЕРЕД МОЛОДІ.
133. *Хидиров Х. О., Домуллова З. К., Худойкулзода Н.* 826
ЗООГЕОГРАФИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ГЕРПЕТОФАУНИ
ТАДЖИКИСТАНА.
134. *Череп О. Г.* 832
ОГЛЯД СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ УКРАЇНИ З
МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ
АКТИВНОСТІ.
135. *Чернявская Е. А., Чекмарёва Н. Г., Кириченко А. Н.,
Присяжная М. К.* 840
СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТА.
136. *Човпан Г. О., Волохань Ю. В., Мамедов Азер Гейдар огли* 846
ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ І
ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ РАКУ ШИЙКИ МАТКИ.
137. *Шетеля Н. І., Пелех Ю. В.* 851
ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У
ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВ.
138. *Шопша О. Л., Тавлуй Н. П.* 856
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» У
ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.
139. *Шопша О. Л., Кравченко А. В.* 861
ГЕНДЕРНА ДЕТЕРМІНАЦІЯ ВИБОРУ СТУДЕНТАМИ СТРАТЕГІЇ
ПОВЕДІНКИ В КОНФЛІКТІ.
140. *Шум С. С.* 867
ФОРМУВАННЯ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ ПРО НАСИЛЬНИЦЬКІ
ЗЛОЧИНИ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.
141. *Щербина А. В., Малинович Л. Л., Зелінська А. О.* 876
НЕОЛОГІЗМИ У ТЕМАТИЧНІЙ ГРУПІ СОЦІАЛЬНО-МЕДИЧНОЇ
ЛЕКСИКИ «ПАНДЕМІЯ ТА НОВА РЕАЛЬНІСТЬ».

142. **Юсіфова А. А.** 882
ФАКТОРИ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ МУЗИКАНТА-ВИКОНАВЦЯ.
143. **Ярема Ю. М., Красняник Т. В., Нірода Т. М., Субота Г. М.** 890
ОХОРОНА І ЗБЕРЕЖЕННЯ ВЕЛИКИХ ССАВЦІВ НА ТЕРИТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «СИНЕВИР».
144. **Яров Ю. Ю.** 899
ДИНАМІКА ПРОСТАГЛАНДИНІВ ПРИ ХІРУРГІЧНОМУ
ЛІКУВАННІ СПОНТАННОГО ПАРОДОНТИТУ НА ТЛІ РІЗНОЇ
РЕАКТИВНОСТІ ОРГАНІЗМУ.
145. **Яницька О. Ю., Іванюта О. В.** 906
ПСИХОЛОГО - ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ МІЖСОБИСТІСНИХ
НЕПОРОЗУМІНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.
146. **Ячменіхін К.** 913
ІСТОРИКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ГРАФА О. А. АРАКЧЕСВА
(1769–1834).

УДК:159.9.07

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД МОЛОДІ

Фучеджі Вєсна Дмитрівна

к.ю.н., доцент

Сторож Вікторія Василівна

к.п.н., старший викладач

Одеський національний медичний університет

м. Одеса, Україна

Анотація: У статті проаналізовано поняття агресії, як психологічного феномену, види і механізми агресії, причини відмінностей агресивності чоловіків та жінок, а також наведено результати експериментального дослідження гендерних відмінностей у агресивній поведінці.

Ключові слова: агресія, агресивність, агресивна поведінка, гендерні відмінності, фемінність, маскулінність.

Сучасне суспільство переживає період, що супроводжується перетворенням суспільних відносин, які викликають не лише позитивні, але й негативні зміни в різних сферах соціального життя, сприяючи при цьому появі різних відхилень в особистісному розвитку та поведінці людей. Серед них особливу увагу викликає агресія.

Агресивна поведінка є відносно стабільною у часі, тому очікувати, що вона поступово перейде у соціально схвалювальні поведінкові аксіоми, було б помилковим. Проте, агресія не є абсолютно ірраціональною та некерованою стихійною силою. Небажаною не є агресія сама по собі. Небажаними є неприйнятні форми її прояву. Тому, при роботі з агресивними студентами, зусилля слід спрямовувати не на усунення агресії як такої, працювати потрібно із виявленням негативних переживань: гнівом, обуренням, неприйняттям, і в

той же час, розвивати позитивні сторони агресії.

Актуальність цього феномена в наш час обумовлюється наступними факторами. По-перше, сама по собі агресія у юнацькому віці вже є серйозною психолого-педагогічною проблемою, адже призводить до «екстремальних» явищ. По-друге, різні форми третирування людини можуть призводити до цілої низки небезпечних наслідків, починаючи з академічної неуспішності й закінчуючи появою психологічних розладів. По-третє, явище агресії, яке було раніше проблемою переважно західних суспільств, в останні роки поширилось, на жаль, і в нашій країні.

Феномен агресії широко досліджується в психології - на сьогоднішній день вивчення проблеми агресивної поведінки людини стало чи не найпопулярнішим напрямком дослідницької діяльності психологів усього світу. Пов'язано це, насамперед, з безпрецедентним зростанням рівня агресії та насильства в сучасному суспільстві.

У літературі різними авторами запропоновано безліч визначень агресії. Під агресією розуміється «сильна активність, прагнення до самоствердження, акти ворожості, атаки, руйнування, тобто дії, які шкодять іншій особі або об'єкту» [5]. Людська агресивність є поведінковою реакцією, що характеризується проявом сили у спробі завдати шкоди особі чи суспільству. Багато авторів розглядають агресію, як реакцію ворожості на створену іншим фрустрацію, незалежно від того, наскільки ця фрустрація має ворожі наміри.

Берон Р. і Річардсон Д. дають таке визначення: «Агресія - це будь-яка форма поведінки, націлена на образу чи заподіяння шкоди іншій живій істоті, що не бажає подібного звернення» [2]. На перший погляд, це визначення здається простим і відвертим, а також тісно пов'язаним з розумінням агресії з позиції буденної свідомості. Однак при більш уважному вивченні виявляється, що воно включає в себе деякі особливості, які потребують більш глибокого аналізу.

У наукових працях поняття «агресія» здебільшого вживається в

широкому контексті: самовпевнена та егоїстична поведінка (Р. Броун, С. Кравчук, Р. Сміт, Дж. Тедеші та ін.); фізична або вербальна поведінка, єдина мета якої – завдати болю, нашкодити, зруйнувати (А. Адлер, Р. Берон, А. Реан, Т. Румянцева, К. Хорні та ін.); вияв активності, прагнення до досягнень, інструмент для самореалізації (Д. Аткинсон, Дж. Доллард, М. Левітов та ін.). Деякі дослідники доводять, що в основі будь-якого вияву агресії лежить така властивість особистості, як агресивність (А. Басс, Є. Донченко, М. Кляйн, Т. Титаренко та ін.) [4].

Залежно від способу поведінки у фрустраційній чи конфліктній ситуації виділяють вербальний, фізичний та опосередкований види агресії. Є. Ільїн на основі проведеного наукового аналізу наполягає на тому, що опосередковану агресію також варто поділяти на два підвиди: фізичний (грюкання, стукання тощо) та вербальний (плітки, злі жарти і т. п.) [3].

Агресія як форма поведінки - передбачає, що агресію слід розглядати як модель поведінки, а не як емоцію, мотив чи установку. Це важливе твердження породило велику кількість питань. Адже, термін агресія часто асоціюється з негативними емоціями - такими як злість, з мотивами - такими як прагнення, образити, або нашкодити і навіть з негативними установками - такими як расові або етнічні забобони. Незважаючи на те, що всі ці чинники, безсумнівно, грають важливу роль в поведінці, результатом якого стає заподіяння шкоди, їх наявність не є необхідною умовою для подібних дій.

Агресія і намір - визначення термін агресія передбачає дії, за допомогою яких агресор навмисно заподіює шкоду своїй жертві. На жаль, введення критерію навмисного заподіяння шкоди породжує чимало серйозних труднощів. По-перше, питання в тому, що ми маємо на увазі, кажучи, що одна людина має намір нашкодити іншій. По-друге, як стверджують багато відомих учених, наміри - це особисті, приховані, недоступні прямому спостереженню задуми. Про них можна судити за умовами, які передували або слідували за обговорюваними актами агресії. Подібні висновки можуть робити як учасники агресивної взаємодії, так і сторонні спостерігачі, які в будь-якому

випадку, впливають на пояснення цього наміру. Включення категорії наміри у визначення агресії привносить хиткість і суперечливість у розумінні того, чи є та або інша дія актом агресії. Однак, іноді намір заподіяти шкоду встановлюється досить просто - агресори часто самі зізнаються в бажанні нашкодити своїм жертвам і нерідко жалкують про те, що їхні нападки були безрезультатні. І соціальний контекст, у якому розгортається агресивна поведінка, часто виразно свідчить про наявність подібних намірів [2].

Крім того, потрібно розділяти агресію і агресивність. Агресія - це поведінка (індивідуальна або колективна), спрямована на нанесення фізичної, або психологічної шкоди. Агресивність - відносно стійка риса особистості, що виражається в готовності до агресії, а так само в схильності сприймати й інтерпретувати поведінку іншої як ворожої. В силу своєї стійкості та входження в структуру особистості, агресивність здатна визначати загальну тенденцію поведінки.

Посилаючись на численні дані Роберт Бэрн і Дебора Ричардсон відмічають наступне: чоловіки дійсно більш схильні прибгати до відкритої фізичної агресії. При цьому ці відмінності залежать від цілого ряду змінних. Наприклад, гендерні відмінності в агресії найбільш помітні у фізичних формах агресії, а також в ситуаціях, коли до агресії змушені звернутися (наприклад, через виконання певної соціальної ролі), на відміну від ситуацій, коли до неї прибгають без жодного примусу. Схильність чоловіків демонструвати більш високі рівні агресії очевидніша після сильної провокації, ніж при її відсутності [1].

Незважаючи на те, що відмінності в агресивній поведінці в цілому між чоловіками і жінками остаточно не з'ясовані, існує досить багато даних про те, наскільки ймовірним представники обох статей стають об'єктами агресії. Більшість лабораторних досліджень підтвердили широко поширену точку зору, що чоловіки частіше стають об'єктом фізичної агресії. Аналогічні дані були отримані в результаті величезного числа досліджень, розробники яких використовували різноманітні методики і способи оцінки агресії і добирали в

якості піддослідних, людей з різними характеристиками. Більш того, статистичні дані показують, що вбивства значно частіше є причиною смерті серед молодих чоловіків, ніж жінок. В цілому ж, жінки рідше виступають в якості мішені певних форм агресії, ніж чоловіки.

Важливим є питання про причини гендерних відмінностей в агресії. І тут існують вказівки на генетичні, соціальні і психологічні чинники. До недавнього часу в зарубіжній експериментальній літературі традиційним була думка про те, що представники сильної статі більш агресивні, ніж жінки, а також те, що чоловіки значно частіше виступають в ролі безпосередніх об'єктів нападу. Це пояснювалося головним чином посиленнями на фізіологічні особливості, перш за все, на високий рівень концентрації в чоловічому організмі ряду гормонів.

Зв'язок статевих відмінностей з агресією не завжди прямолінійний і раз і назавжди даний. Але ігнорувати його також не можна. Вирішальну роль в поширенні більшої агресивності у чоловіків належить, мабуть, традиційній соціалізуючій практиці, яка виховує специфічну прихильність до тих чи інших стереотипів поведінки.

Отже, при вивченні такого складного феномена поведінки, як агресія, особливо в експериментальних умовах, ні в якій мірі не слід абстрактно підходити до особистості спостережуваного. Кожна людина має власну «індивідуальну історію» агресивних актів - уявлення про їх правомірність та ефективність, придбані способи реагування в тих чи інших обставинах і та ін. Іноді ступінь цих відмінностей може доходити до максимуму, в інших випадках - пом'якшуватися або взагалі нівелюватися.

В рамках емпіричного дослідження ми не тільки подивимося які відмінності агресивності у студентів, але і виявимо як впливає на агресивність і жінок, і чоловіків рівень фемінності-маскулінності.

У експериментальному дослідженні було задіяні 50 студентів (з них 25 юнаків та 25 дівчат) з Одеського національного медичного університету та з Національного університету «Одеська Морська Академія». В ході психодіагностичного обстеження випробовуваних по методикам С.Бем

(вираженість маскулінності-фемінності) були отримані дані про рівень фемінності-маскулінності (індекс IS).

Таблиця 1

Рівні фемінності-маскулінності у дівчат і юнаків

	Фемінність (%)	Маскулінність (%)	Андрогінність (%)
Дівчата	27,3	18,2	54,5
Юнаки	0	45,5	54,5

Як бачимо, 18,2 відсотка дівчат мають високий рівень маскулінності; 54,5% дівчат показують високий рівень андрогінності і лише 27,3% мають виражені фемінні риси. Серед юнаків немає випробовуваних з вираженою фемінністю, при цьому андрогінність виражена у 54,5%, а маскулінність властива 45,5% випробовуваних юнаків.

В результаті проведення психодіагностичного обстеження випробовуваних за методикою діагностики агресивності Басса-Дарки були отримані дані про вираженість у студентів показників 8-ми форм агресії. Для зручності аналізу даних, зокрема для порівняння показників агресії за різними шкалами, дані одразу були віднормовані, шляхом множення даних кожної шкали на відповідний коефіцієнт.

Аналіз отриманих даних показує, що найбільшою мірою в групі дівчат виражені фізична агресія, непряма агресія, образа і почуття провини; найменше в групі жінок виражені вербальна агресія, негативізм і роздратування. У групі юнаків найбільшою мірою виражена непряма агресія; найменше в групі юнаків виражені роздратування, підозрілість і образа.

Аналізуючи результати досліджень, ми дійшли таких висновків:

- у жінок найбільшою мірою виражена фізична агресія, а у чоловіків непряма;
- у групі чоловіків індекс агресивності на 16% вище, ніж індекс ворожості;
- у жінок ворожість в середньому трохи вище, ніж агресивність;

- у групі випробуваних студентів дуже багато і чоловіків і жінок з вираженими андрогенними рисами: в групі чоловіків і жінок їх трохи більше половини;
- у жінок достовірно вище, ніж у чоловіків, виражений рівень ворожості;
- в групі було отримано статистично значимий негативний коефіцієнт кореляції між рівнем фемінності і індексом агресивності. це означає, що для всіх студентів з нашої вибірки вірно правило: чим вище рівень маскулітності, тим вище агресивність;
- високий рівень кореляції між різними формами агресії свідчить про те, що у цих форм агресії багато спільного, і тому можна говорити про агресивну поведінку як комплексний психологічний феномен.

Таким чином, маскулітність позитивно пов'язана з агресивністю. У той же час відмінності агресивності між чоловіками і жінками були виявлені лише по параметру індекс ворожості.

Приймаючи до уваги вищезазначене, можна зробити висновок про те, що агресія - це будь-які навмисні дії, які спрямовані на заподіяння шкоди іншій людині, групі людей або тварині. Агресивність - це властивість особистості, що виражається в готовності до агресії. Агресивні дії можуть виступати в якості: засобів досягнення певної значущої мети (інструментальна агресія); як спосіб психічної розрядки, заміщення, задоволення потреби; як спосіб задоволення потреби в самореалізації і самоствердженні.

Існує кілька теорій агресивності. Всі загальні теорії походження агресивності у людини належать двом полярним парадигмам - культурній і біологічній. Перший погляд є історично первинний і ґрунтується на оціночних категоріях добра і зла, при цьому коріння агресивності передбачаються соціальними в найширшому сенсі. Другий передбачає, що агресивність - об'єктивно-корисна, доцільна, необхідна для розвитку виду, поза особистісно обумовлена властивість, певні форми якої є у всіх живих організмів. До біологічної парадигми належать етологічний і психоаналітичний підхід,

відповідно теорія Лоренца і Фрейда. До культурної парадигми можна віднести фрустраційну і поведінкову теорії агресії. У кожній з цих теорій можна виділити свої види агресії.

Більшість досліджень показують, що якщо порівнювати чоловіків і жінок, то перші демонструють вищі рівні прямої, а останні - непрямой, тобто не вираженої в фізичних діях агресії.

Гендерні відмінності в агресії іноді пояснюються впливом генетичних чи біологічних факторів. Існують певні дані, які свідчать про те, що вплив цих факторів, як детермінант агресії, дуже значний.

З іншого боку, великий вплив небіологічних факторів на гендерні відмінності в агресивності. Зокрема, згідно з однією з теорій, гендерні відмінності в агресії породжуються, головним чином, протилежністю гендерних ролей, тобто уявленнями про те, яким в межах даної культури, має бути поведінка представників різних статей.

Таким чином, є філогенетична схильність до агресії у чоловіків, що, однак, не виключає можливих впливів з боку культури в рамках конкретного суспільства на формування поведінки індивідів обох статей.

В рамках емпіричного дослідження ми розглянули які відмінності агресивності у студентів, а також вивчили як впливає на агресивність і жінок, і чоловіків рівень фемінності / маскулінності.

У жінок найбільшою мірою виражена фізична агресія, а у чоловіків непряма. У групі чоловіків індекс агресивності на 16% вище, ніж індекс ворожості. У жінок ворожість в середньому трохи вище, ніж агресивність. У групі випробуваних студентів дуже багато і чоловіків і жінок з вираженими андрогенними рисами: в групі чоловіків і жінок їх трохи більше половини. У жінок достовірно вище, ніж у чоловіків, виражений рівень ворожості.

В групі було отримано статистично значимий негативний коефіцієнт кореляції між рівнем фемінності і індексом агресивності. Це означає, що для всіх студентів з нашої вибірки вірно правило: чим вище рівень маскулінності, тим вище агресивність.

Високий рівень кореляції між різними формами агресії свідчить про те, що у цих форм агресії багато спільного, і тому можна говорити про агресивну поведінку як комплексний психологічний феномен.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Басс А. Психологія агресії / А. Басс // Питання психології. – 1967. – № 3. – С. 60–67.
2. Бэрон Р. Агресія / Р. Бэрон, Д. Рідардсон. – Спб. : Изд – во Пітер, 1999. – 352
3. Зінченко В. Проблеми психології розвитку / В. Зінченко // Питання психології. – М., 2001. – № 6. – С. 56–64.
4. Клеціна І.С. Гендерна соціалізація. Навчальний посібник. – Пітер, 1998.
5. Кон І. С. Чоловічі дослідження // Вступ у гендерні дослідження: Навчальний посібник. Ч. I / Под ред. И. А. Жеребкіной. — Харків: ХЦГИ; Пітер.: Алетейя, 2001. - С. 562-605.